

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

VŨ ĐÀM HÙNG

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ MỘT SỐ HỆ THỐNG
CÂY TRỒNG LUÂN CANH, XEN CANH CÂY
ĐẬU TƯƠNG VÀ CÂY LƯƠNG THỰC TẠI
HUYỆN TUẦN GIÁO, TỈNH ĐIỆN BIÊN**

**LUẬN VĂN
THẠC SĨ KHOA HỌC CÂY TRỒNG**

Thái Nguyên - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

VŨ ĐÀM HÙNG

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ MỘT SỐ HỆ THỐNG
CÂY TRỒNG LUÂN CANH, XEN CANH CÂY
ĐẬU TƯƠNG VÀ CÂY LƯƠNG THỰC TẠI
HUYỆN TUẦN GIÁO, TỈNH ĐIỆN BIÊN**

Ngành : Khoa học cây trồng

Mã số ngành: 60.62.01.10

**LUẬN VĂN
THẠC SĨ KHOA HỌC CÂY TRỒNG**

Người hướng dẫn khoa học: TS. TRẦN VĂN ĐIỀN

Thái Nguyên - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố.

Tôi xin cam đoan rằng, mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn này đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2014

Tác giả luận văn

Vũ Đàm Hùng

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình thực hiện đề tài nghiên cứu, tôi luôn nhận được sự quan tâm giúp đỡ của thầy giáo hướng dẫn TS. Trần Văn Điền. Nhân dịp này tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo TS. Trần Văn Điền.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy, cô giáo Phòng Quản lý Đào tạo Sau Đại học, Khoa Nông học trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã tạo điều kiện trong quá trình học tập và nghiên cứu, hoàn thiện luận văn.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Tổ chức Lương thực và Nông nghiệp Liên Hiệp Quốc (FAO) đã tài trợ và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Tôi xin cảm ơn Sở Nông Nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Điện Biên, UBND huyện Tuần Giáo - tỉnh Điện Biên, phòng Nông Nghiệp và Phát triển nông thôn huyện Tuần Giáo - tỉnh Điện Biên, Ngân hàng chính sách xã hội huyện Tuần Giáo - tỉnh Điện Biên đã tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình thực hiện nghiên cứu đề tài tại huyện Tuần Giáo - tỉnh Điện Biên.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của bạn bè, đồng nghiệp, người thân và gia đình đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình hoàn thiện luận văn này.

Luận văn này khó tránh khỏi những thiếu sót, tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của quý thầy cô, đồng nghiệp và bạn đọc. Tôi xin trân trọng cảm ơn.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2014

Tác giả luận văn

Vũ Đàm Hùng

MỤC LỤC

	Trang
LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
DANH MỤC CÁC HÌNH	viii
MỞ ĐẦU	1
1. Đặt vấn đề.....	1
2. Mục tiêu của đề tài	2
3. Ý nghĩa của đề tài.....	2
3.1. Ý nghĩa khoa học	2
3.2. Ý nghĩa thực tiễn	3
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Cơ sở lý luận của đề tài	4
1.1.1. Lý thuyết hệ thống trong nghiên cứu và đánh giá mô hình sản xuất.....	4
1.1.2. Khái niệm hiệu quả	5
1.1.3. Hiệu quả kinh tế	6
1.1.4. Hiệu quả xã hội	8
1.1.5. Hiệu quả môi trường	8
1.1.6. Vai trò của cây đậu tương trong các công thức luân canh và xen canh.....	8
1.1.6.1. Trồng đậu tương luân canh với cây trồng khác	8
1.1.6.2. Trồng đậu tương xen với cây trồng khác	14
1.2. Tình hình sản xuất cây đậu tương trên Thế giới và Việt Nam.....	17
1.2.1. Tình hình sản xuất cây đậu tương trên Thế giới	17
1.2.2. Tình hình sản xuất, nhập khẩu cây đậu tương ở Việt Nam	21

1.2.2.1. Tình hình sản xuất đậu tương ở Việt Nam.....	21
1.2.2.2. Tình hình nhập khẩu đậu tương ở Việt Nam	22
1.3. Những kết luận rút ra từ tổng quan tài liệu nghiên cứu	23
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP	
NGHIÊN CỨU.....	24
2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	24
2.2. Thời gian và địa điểm nghiên cứu.....	24
2.3. Nội dung nghiên cứu	24
2.4. Phương pháp nghiên cứu.....	25
2.4.1. Nghiên cứu tài liệu thứ cấp	25
2.4.2. Tham vấn với cán bộ khuyến nông và phòng nông nghiệp cấp huyện và xã	25
2.4.3. Đánh giá ngoài thực địa	25
2.4.4. Phương pháp lập ô điều tra	26
2.4.5. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu	27
2.4.5.1. Các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả kinh tế	27
2.4.5.2. Đánh giá hiệu quả môi trường	29
2.5. Phương pháp xử lý số liệu.....	30
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	31
3.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của huyện Tuần Giáo, tỉnh Điện Biên ...	31
3.1.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu.....	31
3.1.1.1. Tỉnh Điện Biên.....	31
3.1.1.2. Huyện Tuần Giáo	33
3.1.2. Đặc điểm kinh tế xã hội chính của huyện Tuần Giáo năm 2012	38
3.1.2.1. Một số chỉ tiêu kinh tế xã hội chính của huyện Tuần Giáo năm 2012	38
3.1.2.2. Hiện trạng sử dụng đất của huyện Tuần Giáo năm 2012.....	39
3.1.2.3. Dân số xã hội của huyện Tuần Giáo năm 2012	40

3.1.3. Đánh giá chung về điều kiện tự nhiên và kinh tế xã hội của huyện Tuần Giáo, tỉnh Điện Biên ảnh hưởng đến sản xuất nông nghiệp	41
3.2. Hiện trạng của một số mô hình hệ thống cây trồng chính	42
3.2.1. Diện tích canh tác bình quân và tình hình sản xuất các loại cây trồng chính tại huyện Tuần Giáo, tỉnh Điện Biên	42
3.2.2. Các hệ thống cây trồng chính.....	44
3.3. Năng suất và hiệu quả kinh tế của các loại cây trồng trong các hệ thống canh tác.....	45
3.3.1. Năng suất và hiệu quả kinh tế của các loại cây trồng trong các hệ thống canh tác.....	45
3.3.2. So sánh hiệu quả kinh tế của các cây trồng trong hệ thống độc canh và luân canh	47
3.4. Kết quả nghiên cứu ảnh hưởng của một số loại cây trồng chính đến môi trường.....	50
3.4.1. Năng suất sinh khối và khả năng để lại Nito trong đất của một số loại cây trồng chính.....	50
3.4.2. Tác động của các chế độ canh tác đến sự thay đổi năng suất, độ phì đất và mức nhiễm sâu bệnh.....	52
3.5. Đánh giá khả năng nhân rộng của các mô hình nghiên cứu và các giải pháp để nhân rộng các mô hình này ra các vùng có điều kiện sinh thái tương tự	55
3.5.1. Tác động của các chế độ canh tác đến khả năng áp dụng và khả năng mở rộng diện tích của từng chế độ canh tác.....	55
3.5.2. Canh tác cây đậu tương trong tương lai gần	57
3.5.3. Những hạn chế và khó khăn.....	58
3.5.4. Đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao khả năng áp dụng của các biện pháp kỹ thuật đến canh tác đậu tương bền vững tại huyện Tuần Giáo, tỉnh Điện Biên.....	59

3.5.4.1. Đề xuất kỹ thuật	59
3.5.4.2. Đề xuất kinh tế - xã hội	60
3.5.4.3. Đề xuất cơ chế chính sách.....	60
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	62
1. Kết luận	62
2. Kiến nghị.....	63
TÀI LIỆU THAM KHẢO	65
I. Tiếng Việt	65
II. Tài liệu tiếng Anh.....	66
III. Tài liệu mạng.....	67

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 1.1. Tình hình sản xuất đậu tương trên thế giới 5 năm gần đây	18
Bảng 1.2. Tình hình sản xuất đậu tương năm 2010 của 4 nước đứng đầu thế giới.....	19
Bảng 1.3. Tình hình sản xuất đậu tương ở Việt Nam những 5 năm gần đây .	22
Bảng 3.1. Một số chỉ tiêu kinh tế xã hội chính của huyện Tuần Giáo năm 2012	38
Bảng 3.2. Hiện trạng sử dụng đất huyện Tuần Giáo năm 2012.....	39
Bảng 3.3. Một số chỉ tiêu dân số xã hội huyện Tuần Giáo	40
Bảng 3.4. Diện tích canh tác các loại cây trồng bình quân hộ trong vùng nghiên cứu.....	42
Bảng 3.5. Tình hình sản xuất một số cây trồng chính năm 2012.....	43
Bảng 3.6. Các hệ thống cây trồng chính	44
Bảng 3.7. Năng suất và hiệu quả kinh tế của các cây trồng trong các hệ thống canh tác	45
Bảng 3.8. So sánh hiệu quả kinh tế của các cây trồng trong hệ thống luân canh và độc canh.....	47
Bảng 3.9. Một số chỉ tiêu đánh giá hiệu quả sản xuất, hiệu quả vốn đầu tư, và hiệu quả lao động.....	48
Bảng 3.10. Năng suất sinh khối của một số loại cây trồng chính.....	51
Bảng 3.11. Khả năng để lại N trong đất của một số cây trồng chính	51
Bảng 3.12. Tác động của các chế độ canh tác đến sự thay đổi năng suất.....	52
Bảng 3.13. Tác động của các chế độ canh tác đến sự thay đổi độ phì đất.....	54
Bảng 3.14. Tác động của các chế độ canh tác đến sự thay đổi mức nhiễm sâu bệnh.....	55
Bảng 3.15. Tác động của các chế độ canh tác đến khả năng áp dụng	56
Bảng 3.16. Tác động của các chế độ canh tác đến khả năng mở rộng	57
Bảng 3.17. Ý kiến của người dân về canh tác cây đậu tương.....	57

DANH MỤC CÁC HÌNH

	Trang
Hình 3.1: Biểu đồ lượng mưa trong 30 năm của huyện Tuần Giáo, tỉnh Điện Biên	35
Hình 3.2: Biểu đồ nhiệt độ trong 30 năm qua của huyện Tuần Giáo, tỉnh Điện Biên	37